

ISTORII DE SUCCES

(Din experiența participanților la proiectul
„Consolidarea participării cetățenești în Moldova”)

ISTORII DE SUCCES

**Din experiența participanților la proiectul
„Consolidarea participării cetățenești în Moldova”**

CZU: 352:364.46(478)=135.1=161.1

I-87

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Istorii de succes = Истории успеха : (Din experiența participanților la proiectul «Consolidarea participării cetățenești în Moldova»). – Ed. bilingvă. – Chișinău : S. n., 20123 (Tipogr. «Elan Poligraf»). – 46 ; 46 p. Tit., text paral.: lb. rom., rusă. – Pag. var. – Carte-valet (inversă). – 500 ex.

ISBN 978-9975-66-360-1.

Editarea lucrării de față a fost posibilă datorită susținerii financiare din partea Fundației Americane The National Endowment for Democracy (NED) în cadrul proiectului „Consolidarea participării cetățenești în Moldova” realizat de Centrul CONTACT.

Opiniile autorilor nu corespund în mod obligatoriu cu opiniile finanțatorilor.

Consolidarea participării cetățenești în Moldova

În perioada februarie-septembrie 2013 Centrul CONTACT a realizat proiectul „Consolidarea participării cetățenești în Moldova” finanțat de Fundația Americană The National Endowment for Democracy (NED). Scopul proiectului a constat în sporirea participării cetățenilor la discutarea și soluționarea problemelor locale prin intermediul unor cluburi comunitare de dezbateri. Activitățile de anul acesta au fost o continuare a unui proiect similar implementat în anul 2011, de asemenea susținut de NED.

La realizarea obiectivelor proiectului au fost invitate să participe zece organizații neguvernamentale din cele mai diferite zone ale Republicii Moldova, inclusiv din zona de securitate și UTA Găgăuzia. În rezultat au fost create sau revitalizate 10 cluburi de dezbateri care au desfășurat câte 3 ședințe de club și 2 dezbateri publice cu participarea largă a cetățenilor din comunitate.

Cluburile de dezbateri comunitare au fost concepute ca formațiuni benevole, nonformale ale cetățenilor cu inițiativă pentru discutarea problemelor actuale vizând dezvoltarea social-economică și culturală durabilă a comunității prin implementarea principiilor democratice, informării depline și a transparenței în procesul decizional local. Clubul de dezbateri comunitare reprezintă un mod organizat în care cetățenii pot desfășura activitatea de documentare, formare și exersare a deprinderilor de argumentare și comunicare în spațiul public, realizarea și participarea nemijlocită la dezbateri de toate tipurile menite să aprofundeze democrația la nivel comunitar.

Activitatea desfășurată în cadrul clubului urmărește formarea deprinderilor de lectură critică și analiză a proiectelor de acte normative, documente de politici publice locale, dezvoltarea abilităților de argumentare și a competenței de comunicare în toate formele sale, exersarea gândirii critice, divergente și creative precum și a atitudinilor de toleranță față de pluralismul opiniilor.

Clubul se constituie totodată și ca un instrument valoros de sporire a activismului civic, participare activă la procesele politice care au loc în țară și localitate. Astfel, la activitățile desfășurate în cadrul cluburilor de dezbateri au participat circa 2000 de cetățeni din 10 localități, au fost discutate circa 50 de probleme referitoare la diferite aspecte ale vieții comunităților, în adresa autorităților publice locale au fost înaintate circa 100 de propuneri, sesizări și observații.

În broșura de față au fost selectate și descrise zece cele mai relevante istorii de succes din activitatea cluburilor comunitare de dezbateri din cadrul proiectului „Consolidarea participării cetățenești în Moldova”. Scopul broșurii constă în diseminarea experienței acumulate în organizarea și desfășurarea dezbaterilor publice, precum și a abordărilor diferitor probleme cu care se confruntă în prezent localitățile din Republica Moldova din perspectiva replicării lor și în alte comunități.

**La Chișcăreni, prin unire,
se realizează lucruri mari**

Clubul de dezbateri din satul Chișcăreni, raionul Sângerei a fost creat pe lângă Centrul de Orientare și Promovare Europeană „Dialog”, condus de Viorica Ignatiuc. În cadrul clubului activează 20 de membri. Din componența clubului fac parte reprezentanți ai societății civile și ai autorităților publice locale, cetățeni simpli din localitate, fermieri și businessmeni locali, reprezentanți ai forțelor de ordine, tineri și oameni în etate.

Comuna Chișcăreni este una dintre comunitățile Republicii Moldova care a implementat nenumărate proiecte inovatoare în diferite domenii. Aceste succese se datorează parteneriatului sănătos dintre APL – societatea civilă – membrii comunității. Un rol aparte în implementarea acestor proiecte comunitare îl are Centrul de Orientare și Promovare Europeană “Dialog”.

Anume această organizație a fost selectată de către Centrul Contact pentru crearea cluburilor de dezbateri comunitare, în cadrul proiectului „**Sporirea activismului civic în Republica Moldova**” finanțat de Fondul Național pentru Democrație al SUA (NED).

La prima ședință de constituire au participat 20 de cetățeni activi din localitate, printre care primarul comunei, dna Silvia Țurcanu, lideri de mahalale și 4 tineri membri ai ONG-ului „Adolescentul” - Prisacaru Dorin, Rotari Valeria, Dragăgan Dragomir și Tabarcea Mihaela. La această ședință, participanții au aflat ce este un Club de Dezbateri, care sunt scopurile unui astfel de club, ce probleme comunitare pot fi rezolvate prin intermediul lui.

La ședință prin vot deschis, s-a stabilit gradul de importanță a fiecărei probleme. Pe primele trei locuri s-au plasat următoarele probleme care urmau să fie rezolvate:

1. Amenajarea parcului central,
2. Reparația drumului de lângă cimitir și
3. Instalarea tomberoanelor pentru gunoi în centrul satului. În faza finală s-a creat o ambianță plăcută de discuție, și participanții și-au putut spune nestingherit părerile și impresiile despre ședință.

Tot atunci au fost identificate sursele de finanțare și metodele de colectare a fondurilor pentru reabilitarea și amenajarea unui sector al parcului central

Chișcăreni. Toți membrii Clubului de Dezbateri au fost cooperanți pentru a găsi soluții în vederea rezolvării acestei probleme. A fost elaborat un plan de lucru, au fost repartizate responsabilitățile între membrii Clubului de Dezbateri în coformitate cu abilitățile și capacitățile fiecăruia. Când a venit timpul acțiunilor, diverse categorii de locuitori: tineri, adulți și seniori din localitate s-au mobilizat pentru a rezolva aceeași problema – reabilitarea unui sector al parcului central din Chișcăreni prin amenajarea lui cu bănci, urne, răzoare de flori.

Drept urmare, a fost inițiată o campanie de colectare de fonduri prin: vânzare de popcorn, demonstrare de filme, colectare de fonduri de la ușa la ușă. Tot în această perioadă, AO COPE "Dialog" și organizația de tineret din localitate "Adolescentul" au fost implicate în alte 2 proiecte: "Un parc mai verde pentru

localitate” finanțat de AO ”Certitudine” în cadrul Programului de dezvoltare a comunităților rurale ”Prin abilitarea civică a tinerilor – spre comunități participative” și - Inițiativa ”Pune Umărul” prin intermediul căreia au beneficiat de asistență din partea Institutului Național Democratic pentru Relații Internaționale în Moldova (NDI).

Tot membrii Clubului de dezbateri au obținut aviz pozitiv de la Consiliul comunal pentru suma de 7000 lei pentru reabilitarea sectorului de parc.

Datorită participării și implicării în cadrul activităților Clubului de Dezbateri tinerii, adulții și seniorii comunei Chișcăreni au contribuit la fortificarea imaginii societății civile în comunitate și au demonstrat că problemele pot fi rezolvate doar prin implicare, dialog și parteneriat.

La Taraclia “Armonia Vieții” luptă pentru o viață armonioasă și curată

Clubul de dezbateri din or. Taraclia a fost creat pe lângă Asociația Obștească „Armonia Vieții”, condusă de dl Ștreblev Dmitrii. În cadrul clubului activează 55 de membri.

Din componența clubului fac parte reprezentanți ai societății civile și ai autorităților publice locale de nivelul I și II, cetățeni simpli din localitate, fermieri și businessmeni locali, reprezentanți ai forțelor de ordine, tineri și oameni în etate.

Una din cele mai stringente probleme cu care se confruntă locuitorii orașului Taraclia este starea sanitară precară și numărul mare de câini maidanezi care creează mari incomodități locuitorilor. Această problemă a devenit temă de discuție la una din ședințele ordinare ale clubului de dezbateri comunitare, organizat pe lângă Asociația Obștească „Armonia Vieții” care activează în localitate.

În rezultatul cercetării problemei în cauză membrii clubului au depistat că procesul de colectare, transportare și depozitare a deșeurilor menajere este inefficient datorită faptului că Întreprinderea Municipală „Verdenița Taraclia” nu-și onorează obligațiunile și nu asigură evacuarea la timp și calitativă a gunoiului menajer. Întreprinderea dată a fost creată în anul 2005 și a fost dotată cu tehnica și utilajul necesar în sumă de circa 5 milioane lei. La dotarea ei au fost utilizați și bani proveniți de la diferiți donatori cum ar fi USAID, FEN, ADR SUD. Cu toate acestea, gestionarea întreprinderii lasă de dorit, iar consecințele unei atare gospodării sunt suportate de cetățeni.

La dezbaterea publică la care s-a luat în discuție subiectul dat au participat circa 50 de cetățeni activi din localitate, reprezentanți ai autorităților publice locale, specialiști și experți în domeniu.

— Această problemă este foarte actuală și discutarea ei este binevenită, -- spune Maria Dichidji, participantă la dezbateri.— Orașul este plin de gunoi și noi ar trebui să cerem socoteală întreprinderii municipale despre starea aceasta de lucruri.

Dumneaei a mai propus ca astfel de întruniri ale clubului de dezbateri să se desfășoare și în cartierele orașului cu participarea nemijlocită a locatarilor caselor cu multe etaje care au destule probleme în această privință.

Două puncte de vedere au fost înaintate spre discuție la dezbaterile publice din Taraclia:

1. A da în concesiune serviciul de salubritate a orașului unei întreprinderi private prin intermediul unui parteneriat public-privat;

2. A păstra Întreprinderea Municipală „Verdenița Taraclia” cu condiția asumării răspunderii pentru îmbunătățirea calității acestui serviciu și lichidarea neajunsurilor admise în gestionarea întreprinderii.

La dezbateri au participat 2 experți independenți în persoana șefului inspecției ecologice raionale dl Andrei Baltacov și șefa serviciului raional de medicină preventivă dna Elena Caramalac.

În rezultatul dezbaterilor a fost elaborat un set de recomandări privind restructurarea activității ÎM „Verdenița Taraclia”, perfecționarea sistemului de contractare a noilor utilizatori de serviciul de salubritate. Procesul-verbal și recomandările participanților la dezbateri a fost înmănat reprezentanților primăriei prezenți în sală.

Dezbaterea a fost filmată de reprezentanții televiziunii locale și transmisă în eter în cadrul buletinelor de știri.

În felul acesta peste 5000 de locuitori ai orașului și localităților învecinate au fost familiarizați cu problematică discutată și recomandările elaborate.

video: http://nts.md/index.php?option=com_hwdvideoshare&task=viewvideo&Itemid=78&video_id=1002

O problemă stringentă la Oxentea – pășunatul animalelor din sectorul privat

Clubul de dezbateri din satul Oxentea, raionul Dubăsari, a fost creat pe lângă Asociația Obștească „Inspirație”, condusă de Rodica Buzilă.

În cadrul clubului activează 18 membri. Din componența clubului fac parte reprezentanți ai societății civile și ai autorităților publice locale, cetățeni simpli din localitate, fermieri și businessmeni locali, reprezentanți ai forțelor de ordine.

La 14 iulie 2013 în incinta Casei de Cultură din satul Oxentea, la inițiativa clubului pentru dezbateri din localitate, au fost organizate dezbateri publice pe tema reglementării pășunatului animalelor domestice. La acest eveniment au participat: cetățeni ai satului, proprietari de animale, reprezentanți ai autorităților publice locale, consilieri, experți din afara comunității.

Problema pășunatului, aparent neesențială, este una de o foarte mare importanță și actualitate pentru sat, și poate fi comparată cu o bombă cu efect întârziat.

Din relatarea primarului satului, dl Valeriu Rusu, s-a stabilit că problema a apărut încă până la începutul primului său mandat în anul 2007. Către această dată în gestiunea administrației publice locale deja se afla un teritoriu de 4 ha, destinat pășunatului, dar care se află la o distanță de 15 km de la sat, în apropiere de fâșia forestieră, la frontiera cu satul Susleni. O amplasare atât de departe de localitate ar fi putut presupune ori rea voință, ori lipsa de capacități manageriale a acelor care au luat decizia respectivă.

De pe atunci s-a dorit de a se face schimb de teren cu Agenția de Stat „Moldsilva”, care deține terenuri în apropierea satului. Dar, din păcate, aceste demersuri nu s-au încununat cu succes, iar la moment acest lucru este și mai problematic.

Actualmente terenul, pe care localnicii își pasc animalele, aflat în litigiu judiciar, a devenit proprietate privată. Stăpânul terenului a permis pășunatul pentru anul 2013, cu mențiunea că pentru anul viitor va interzice pășunatul. Membrii Clubului de dezbateri din

Oxentea s-au autosesizat și au considerat necesar de a aduce problema în discuție în comunitate, cu implicarea administrației publice locale, pentru a găsi o soluție a acestei probleme stringente dat fiind faptul că în 2014 peste 400 animale nu vor avea unde paște.

În cadrul dezbaterilor, mai mulți cetățeni și-au expus punctul de vedere, enunțând idei și soluții pentru problemă, cum ar fi:

- A forma un grup de inițiativă din rândul proprietarilor de animale, care vor duce tratative cu proprietarul terenului, în scopul arendării unui sector al terenului, pe care, în anumite condiții negociabile, vor paște animalele;

- A propune cetățenilor, 80% dintre care sunt deținători de cotă mică, să aloce câte 5 – 9 ari de pământ, teren propriu, pentru a forma un imaș colectiv pentru pășunatul animalelor;

- A identifica modalități și a se face schimb de terenuri cu Moldsilva, chiar dacă această soluție nu poate satisface necesitățile necesare pentru pășunat.

- A iniția un sondaj de opinie în localitate privitor la problema dată și a desfășura o campanie de la ușă la ușă pentru a sensibiliza cetățenii în această problemă.

S-a mai propus, ca în cazul unor tratative cu proprietarul terenului care ar putea fi arendat pentru pășune, administrația publică locală să aibă rol de ga-

rant în respectarea obligațiilor de către deținătorii de animale față de proprietarul terenului.

S-a decis ca după informarea mai aprofundată a tuturor localnicilor în esența problemei date, să mai fie organizată o adunare, la care, eventual, să fie ales grupul de inițiativă pentru purtarea tratativelor.

Pe parcursul desfășurării dezbaterilor au fost fixate toate propunerile parvenite din partea participanților și a fost întocmit un Proces-verbal, a fost înmânat secretarului Consiliului Local, pentru ca consilierii să ia act de cunoștință de propunerile venite din partea cetățenilor prezenți la dezbaterile publice. De asemenea, procesul-verbal este postat pe blogul satului - <http://primariaoxentea.wordpress.com/>.

Directorul executiv al Asociației Obștești Clubul Femeilor „INSPIRAȚIE”, dna Rodica Buzilă, a menționat faptul că organizația pe care o reprezintă are experiență, atât în realizarea sondajelor, cât și în desfășurarea campaniei de la ușă la ușă. Astfel, organizația este dispusă să contribuie la desfășurarea în continuare a activităților de inițiere prin diferite metode și procedee a dialogului dintre cetățeni și autorități.

La finele activității, primarul a ținut să mulțumească tuturor celor prezenți și să-i încurajeze să participe și în continuare la dialogul dintre cetățeni și autorități, să fie mai îndrăzneți atunci când este vorba despre soluționarea problemelor de interes comunitar, deoarece doar implicarea cetățenilor în procesul de luare a deciziilor va duce la dezvoltarea durabilă a localității.

La Mihăileni cetățenilor le pasă de situația ecologică din comunitate

Clubul de dezbateri din s. Mihăileni, Râșcani a fost creat pe lângă Asociația Obștească APP din Liceul Teoretic „Eugen Coșeriu”, condusă de dl Lilian Șonțu. În cadrul clubului activează 20 de membri.

Din componența clubului fac parte reprezentanți ai societății civile și ai autorităților publice locale, cetățeni simpli din localitate, fermieri și businessmeni locali, reprezentanți ai forțelor de ordine, tineri și oameni în etate.

Una din problemele dezbătute în cadrul clubului din Mihăileni a fost problema gunoiștilor satului, care pot fi împărțite în 2 categorii: gunoiștile mari, 3 la număr și unde se stochează, de fapt, masa principală a deșeurilor din satul Mihăileni și alte gunoiși mai mici, care apar spontan. Dacă gunoiștile mari sunt periodic curățate cu buldozerul, iar gunoiul este acoperit parțial cu pământ, atunci gunoiștile spontane apar în râpi, la margini de drumuri ceea ce constituie un pericol ecologic, dar și știrbește aspectul estetic al satului.

Problema a fost ridicată de diferite grupuri de cetățeni, cu diferite ocazii, mai figurează în multe sondaje de opinie realizate în comunitate, plasându-se printre cele mai stringente probleme comunitare. Un aspect al problemei remarcat de mulți membri ai clubului este și insuficiența unei educații ecologice adecvate în rândurile cetățenilor, mai ales în condițiile când în sat s-a mărit numărul gropilor de evacuare a deșeurilor, haznalelor, care de cele mai multe ori nu corespund cerințelor igienico-sanitare, atât ca amplasament, cât ca și construcție.

Toate grupurile de opinie au fost de acord că problema gunoiștilor este una foarte arzătoare, or chiar și gunoiștile mari sunt amplasate în preajma satului, nu corespund cerințelor sanitare, iar una din ele este amplasată chiar lângă un bazin de apă natural. Rezolvarea acestei probleme necesită un efort comun al tuturor cetățenilor în cooperare cu APL și impune o abordare sistemică, eșalonată în timp.

APL, în persoana primarului satului, d-lui Cecan Valerian a demonstrat receptivitate și a salutat implicarea clubului de dezbateri în soluționarea acestei probleme. În comun a fost elaborat un plan de soluționare a problemei, care conține următoarele direcții:

- Contabilizarea și evaluarea tuturor gunoiștilor din sat și din preajma satului
- Informarea cetățenilor cu privire la normele sanitar-igienice de depozitare a deșeurilor în gospodăriile individuale
- Lichidarea gunoiștilor spontane și monitorizarea permanentă a spațiilor publice
- Găsirea unei soluții viabile de colectare a deșeurilor și stabilirea în acest sens a unui parteneriat cu satele vecine
- Motivarea și încurajarea cetățenilor pentru menținerea curățeniei pe străzi și în gospodăriile individuale.

Membrii clubului au oferit un exemplu prin participarea la lichidarea unei gunoiști neautorizate din râpa ce trece prin sat, fiind evacuate circa 15 tone de deșeuri. La fel, membrii clubului, consilieri locali, au propus ca în fiecare an sa se desfășoare concursul "Cea mai curată stradă", care să beneficieze și de un fond de premiere. Între timp primarul satului a început negocieri cu un agent economic, care și-a manifestat interesul pentru evacuarea deșeurilor din sat în vederea reciclării lor.

La Larga se caută surse de finanțare pentru amenajarea localității

Clubul de dezbateri din s. Larga, r. Briceni a fost creat pe lângă Asociația Obștească AP „Liceum”, condusă de Olesea Zeliznii. În cadrul clubului activează 20 de membri.

Din componența clubului fac parte reprezentanți ai societății civile și ai autorităților publice locale, cetățeni simpli din localitate, fermieri și businessmeni locali, reprezentanți ai forțelor de ordine, tineri și oameni în etate.

Problema prioritară a fost identificată chiar la primul seminar din cadrul proiectului la care au participat 20 de membri ai clubului de dezbateri. Au fost identificate și ierarhizate problemele actuale ale comunei Larga care necesită o intervenție stringentă. Cea mai actuală problemă, de comun acord, a fost considerată situația igienico-sanitară în comunitate cauzată de existența multor gunoiști neautorizate și lipsa unui mecanism de administrare a gunoiștii comunale.

Grupurile de opinie au subliniat că starea sanitară în comună a început să se înrăutățească o dată cu reorganizarea gospodăriei colective agricole și destrămarea fermelor de vite. Au fost amenajate încăperi în gospodăriile auxiliare pentru animalele care au devenit proprietate privată a locuitorilor. Acești factori au contribuit la extinderea gunoiștii amplasate la ieșirea din comuna Larga, (drumul spre Vama Larga), iar pe teritoriul comunei au apărut mai multe gunoiști neautorizate. Faptul a creat un mediu benefic pentru apariția bolilor infecțioase. Totodată, a început un intens proces de poluare a resurselor funciare și acvatice, a apelor freactice, care erau utilizate de locuitori ca sursă de apă potabilă. Arderea frecventă a deșeurilor animaliere și menajere genera poluarea aerului. Pe lângă daunele de ordin ecologic, gunoiștile neautorizate creează disconfort locuitorilor și aduce prejudicii imaginii comunei.

În cadrul discuției, secretarul consiliului local și contabilul Întreprinderii Municipale „Prestservicii Nord” au propus ca la ședință să fie elaborat un plan de activități pe etape, care să aibă ca finalizare rezolvarea problemei. Planul a fost alcătuit și cuprinde:

- lichidarea gunoiștilor neautorizate de pe teritoriul comunei și tragerea locuitorilor comunei la răspunderea administrativă pentru aruncarea gunoiului în locuri neautorizate;
- angajarea unei persoane în calitate de paznic la gunoiștea comunală autorizată pentru a preîntâmpina aruncarea stihiiică a gunoiului;
- identificarea unor strategii de amenajare a gunoiștii locale cât și de organizarea colectării și evacuării deșeurilor din comunitate.

Consiliul Local Larga, de comun acord cu Întreprinderea Municipală „Pre-servicii Nord,,, urma să identifice metodele și sursele de finanțare pentru amenajarea gunoiștii locale, la următoarea ședință a consiliului. Deja la moment a fost angajată o persoană în calitate de paznic la gunoiște de către APL pentru a preîntâmpina aruncarea stihiiică a gunoiului, a-i depista pe cei ce vor arunca la întâmplare și în locuri nepermise gunoiul, pentru ca mai apoi să fie trași la răspundere, astfel oferind o lecție pentru ceilalți locuitori ai comunei.

Tinerii din Giurgiu-lești vor să petreacă cu folos timpul liber

Clubul de dezbateri din s. Giurgiulești, r. Cahul, a fost creat pe lângă Asociația Obștească AO „Tandem”, condusă de Eugenia Apărețe.

În cadrul clubului activează 30 de membri.

Din componența clubului fac parte reprezentanți ai societății civile și ai autorităților publice locale, cetățeni simpli din localitate, fermieri și businessmeni locali, reprezentanți ai forțelor de ordine, tineri și oameni în etate.

In toate timpurile, indiferent de starea economică, financiară sau statut social, tinerii caută să comunice, să se întâlnească pentru a se cunoaște mai bine. Aceasta le dă posibilitate să formeze mai târziu cupluri durabile, deci și o societate mai echilibrată. Din nefericire, tinerii din Giurgiulești au prea puține opțiuni în ceastă privință. Localitatea dispune de un sediu numit Casă de cultură. Este o clădire arătoasă dispune de sală pentru cinema sau concerte, alte câteva încăperi în care pe timpuri funcționau diferite cercuri. Ba chiar exista și o trupă de actori, care dețineau titlu de Teatru popular. Mai funcționează cercul de dans popular memebrii căruia fac repetiții înainte de a evolua cu 2-3 săptămâni și atât. În cazul unei ceremonii de nuntă sau cumetrie gospodarii închiriază holul acestei case de cultură și petrec festivitatea, fiindcă așa e tradiția. E bine că măcar așa se exploatează această clădire, în caz contrar ar rămâne doar denumirea din ea. Satul mai are și 2 baruri, ce servesc pentru tinerii din sat loc de întâlnire și recreare. Dar ce fac cei care nu dispun de finanțe pentru a se odihni în astfel de localuri?

Încercarea de a crea club de dezbateri nu a fost una dintre cele mai ușoare. Tinerii și-au pierdut interesul și speranța că se mai poate schimba ceva în localitate. Dacă în timpul cald al anului se poate de mers și pe malul Prutului pentru scăldat, plajă, pescuit și alte modalități de a petrece timpul în sânul naturii, apoi iarna, evident, activitățile tinerilor trebuie adăpostite. În Casa de cultură e mai frig ca afară. Soluția pentru ședințele clubului de dezbateri a fost desfășurarea dezbaterilor în localul liceului din sat. Totuși ultima ședință a clubului organizată pe 20 iunie 2013 a fost desfășurată în clădirea primăriei locale. Primarul satului Giurgiulești, dna Tatiana Gălățean, a oferit sala de

ședințe a consiliului local pentru desfășurarea dezbaterilor publice ordinare cu tema „Modalitățile de organizare a timpului liber”, la care au participat și 2 consilieri locali - reprezentanți ai comisiei educație și lucru cu tineretul - Iulia Popov și Olga Tornea.

Întrebarea-cheie discutată la dezbaterile publice a fost: „Unde și cum tinerii din Giurgiuiești pot petrece timpul lor liber”. Este arzătoare problema accesului la un spațiu pentru tineri ridicată de vorbitorul Veaceslav Apărește, student la medicină. O altă problemă a fost ridicată de vorbitoarea Maria Niculiseanu, director adjunct pe problemele educației la liceul din sat, cea de includere și a familiilor cu copii mici, care doresc undeva să iasă împreună și nu au unde în lucru de voluntariat.

O altă problemă a fost înaintată de consilierul local O. Tornea care a accentuat necesitatea fondării și deschiderii Universității părintești pentru părinții tineri. Corespondenta radioului local Irina Bostan a propus ca în comunitate să se organizeze „concursuri de caraoche”. Aceasta ar depista tinerele talente și ar fi o modalitate interesantă, sănătoasă de petrecere a timpului liber.

Lipsa unui spațiu în care să se întrunească tinerii, a trecut ca un fir roșu în discursul tuturor vorbitorilor. Aceasta a devenit o necesitate și nu un capriciu. Sala respectivă ar putea fi și biblioteca satească, astfel și biblioteca ar fi mai vizitată și mai utilă, nu ar fi doar un depozit de cărți. Membrii clubului de dezbateri își orientează atenția asupra soluționării următoarelor probleme:

- Identificarea unei săli /spațiu pentru tinerii cu diverse inițiative;
- Continuarea activității clubului „TSL” și proiectarea tematicilor pentru ședințele următoare:
  - Gândirea pozitivă și antrenarea ei.
  - Rolul comunicării pentru cupluri.
  - Pașii formării unui cuplu durabil.

- Modalități de finanțare pentru obținerea aparaturii pentru desfășurarea discotecilor.

- Fondarea și deschiderea Universității Părintești pentru părinții tineri cu următoarele tematici ale primelor 3 ședințe:

- De părinți și copii.
- Programarea lingvistică a copiilor de către părinți.
- Modalitățile de antrenare a gândirii pozitive la copii,
- Antrenarea creativității copilului.

Clubul de dezbateri va funcționa în continuare și după finalizarea proiectului, deoarece a reușit să devină o platformă în care se fac auzite și pot fi transpuse în viață interesele tinerilor din comunitate.

La Cahul au grijă de animalele părăsite

Clubul de dezbateri din or. Cahul a fost creat pe lângă Asociația pentru Cooperare și Comunicare Democratică „DIALOG”, condusă de Nicolae Dan-diș. În cadrul clubului activează 33 de membri.

Din componența clubului fac parte reprezentanți ai societății civile și ai autorităților publice locale de nivelul I și II, cetățeni simpli din localitate, fermieri și businessmeni locali, reprezentanți ai forțelor de ordine, tineri și oameni în etate.

Una din problemele discutate de clubul de dezbateri din Cahul, organizat în cadrul Asociației Obștești „Centrul Pro-Europa” la 29 mai 2013, a fost problema câinilor vagabonzi și nemulțumirea oamenilor față de această problemă. La discuțiile avute de membrii clubului de dezbateri cu locuitorii orașului Cahul, dar și după ce în presa locală apăruseră câteva articole care abordau această problemă, Clubul a luat decizia de a organiza o dezbatere pe această temă.

În cadrul discuțiilor o mare parte din participanți, în special tineri, au fost revoltați de modalitatea prin care autoritățile locale din Cahul, încearcă să rezolve această problemă prin împușcarea câinilor. Astfel, în anul 2012, primăria orașului Cahul a cheltuit 7200 lei pentru împușcarea câinilor. În doar primele luni ale anului 2013, după cum a afirmat viceprimarul orașului, Iurie Arnaut, prezent la eveniment, primăria orașului Cahul a împușcat aproximativ 450 de câini vagabonzi. Participanții au menționat că este inacceptabilă o astfel de formă inumană de soluționare a problemei. Dezbaterea a avut și scopul de a identifica soluții, altele decât obișnuiesc autoritățile să le aplice. Pe lângă aspectul inuman și ilegal al acestei metode, securitatea locuitorilor este în pericol, fiind și sesizări din partea cetățenilor în acest sens.

Unii participanți au menționat că, deși este costisitor de a crea un adăpost pentru aceste animale, totuși este mai real ca în timp cetățenii să contribuie la soluționarea ei. Evident că acest lucru înseamnă și acțiuni de medicină veterinară care ar ajuta la împiedicarea înmulțirii lor.

Reacția autorităților publice locale a fost că ei vor să se implice în soluționarea acestei probleme și că orice idee este binevenită și, deși nu sunt de acord cu împușcarea câinilor, pe moment nu au găsit altă soluție.

În calitate de expert în astfel de probleme la eveniment a participat dna Valentina Dudnic, responsabil de adăpostul pentru câini vagabonzi din Chișinău "Alga". Dna Dudnic a informat participanții că îi va ajuta pe cahuleni dacă există cu adevărat voință să fie soluționată măcar și parțial această problemă și i-a propus viceprimarului să facă un demers către compania austriacă Fier Pfoten care vor putea interveni cu echipa de medici să prindă câinii și să îi sterilizeze.

Autoritățile locale au menționat că sunt de acord să identifice un teren unde ar putea fi amplasat un adăpost pentru aceste animale. Câțiva membri ai Clubului de Dezbateri și-au declarat disponibilitatea de a susține primăria în elaborarea unei cereri de finanțare pentru a acoperi chiar și parțial costurile necesare unui astfel de adăpost. ONG-urile implicate în dezbateri și-au luat angajamentul să susțină autoritățile în realizarea unor campanii de sensibilizare a opiniei publice față de această problemă și responsabilizarea posesorilor de câini și pisici privind îngrijirea și întreținerea lor.

Tot aici s-a anunțat disponibilitatea părților de a semna un Acord de colaborare între Primărie, Asociația "Alga" din Chișinău și alte organizații pentru preluarea experienței și practicilor pozitive, inclusiv atragerea unor sponsori și a unor voluntari străini de a susține proiectul. O altă acțiune ce urmează să fie realizată este lucrul asupra proiectului de Regulament privind întreținerea animalelor pe teritoriul orașului elaborat și propus încă în 2010 de consilierul orășenesc Nicolae Dandiș și înaintarea repetată spre discuții și aprobare la Consiliul orășenesc împreună cu un Plan de acțiuni pe acest subiect.

La Cazacia clubul de dezbatere s-a implicat și a câștigat

Clubul de dezbateri din Cazaclia, UTA Găgăuzia, a fost creat pe lângă Asociația Cetățenilor Activi din Cazaclia, condusă de dna Aliona Fazli.

În cadrul clubului activează 20 de membri.

Din componența clubului fac parte reprezentanți ai societății civile și ai autorităților publice locale, cetățeni simpli din localitate, fermieri și businessmeni locali, reprezentanți ai forțelor de ordine, tineri și oameni în etate.

La 19 iulie 2013, în sala bibliotecii publice din satul Cazacla au avut loc dezbateri publice pe una din cele mai stringente probleme ale comunității – aprovizionarea cu apă potabilă și crearea sistemului de canalizare. Această chestiune a fost discutată în prealabil la una din ședințele clubului comunitar de dezbateri creat în cadrul proiectului susținut de Fondul Național pentru Susținerea Democrației NED. S-a constatat că satul Cazaclia a fost inclus într-un proiect de colaborare intermunicipală care avea drept scop construcția unui sistem de aprovizionare cu apă pentru realizarea căruia doar localitatea Cazaclia a obținut de la Banca Europeană de Reconstrucție și dezvoltare în calitate de granturi și credite 1.125 mii euro.

Dar, chiar la etapa inițială a proiectului au început să apară probleme. Din cauza unor măsurări incorecte și a documentației de deviz alcătuită eronat cheltuielile pentru realizarea proiectului au crescut considerabil ceea ce i-a făcut pe responsabilii locali să caute alte surse de acoperire pentru definitivarea lucrărilor. La aceeași ședință a clubului de dezbateri s-a luat decizia de a sensibiliza Fondul Ecologic Național, care ar fi putut acorda susținerea financiară necesară. Într-adevăr, la ziua desfășurării dezbaterilor publice, membrii clubului aveau de acum asigurarea de la FEN că spre finele anului, din sursele fondului, va fi defalcată suma necesară pentru realizarea proiectului în Cazaclia.

În felul acesta clubul de dezbateri a oferit un ajutor considerabil autorităților publice locale pentru a identifica de comun acord o soluție la situația creată.

Dar problemele nu s-au terminat aici. Concomitent cu extinderea sistemului de aprovizionare cu apă potabilă, era necesar de a construi și sistemul de canalizare și epurare a apei pentru a nu polua solul și apele freatice.

Și acest proiect necesita sume considerabile de bani care nu puteau fi găsiți în bugetul local. Datorită proiectului susținut de NED, clubul de dezbateri a reușit să invite la dezbaterile publice reprezentanții unui important membru al comunității donatorilor din Republica Moldova – Agenția germană de susținere a dezvoltării locale și regionale (GIT). Specialistul în domeniul sistemelor de aprovizionare cu apă și canalizare, dl Sergiu Pleșca, care dispune de o experiență bogată în implementarea proiectelor de cooperare intermunicipală a reușit să canalizeze discuția în albia necesară, ceea ce a imprimat dezbaterilor un caracter constructiv și eficient.

Drept rezultat, a fost întocmit un plan concret de acțiuni orientat spre soluționarea tuturor problemelor care au apărut la construcția sistemului de canalizare și epurare a apei, preluat în continuare de autoritățile publice locale din Cazaclia.

S-a decis să se înceapă cu anchetarea fiecărei gospodării din localitate pentru a identifica disponibilitatea cetățenilor de a veni cu contribuția lor la realizarea proiectului și la achitarea unor servicii adăugătoare. Mai apoi va fi examinată posibilitatea de a duce tratative cu localitățile mejeșe pentru elaborarea unor cereri de finanțare comune și crearea unui serviciu intercomunal de purificare a apei care ar putea fi susținut de Agenția Regională de Dezvol-

tare. La fel, a fost discutată și posibilitatea conectării la sistemul de canalizare a or. Taraclia care se află la o distanță de 10 kilometri de la Cazaclia.

Procesul-verbal al dezbaterilor publice a fost aprobat de toți participanții la activitate, au fost numiți responsabili pentru monitorizarea acțiunilor ulterioare desfășurate în problema respectivă.

Experiența desfășurării unor astfel de activități organizate de clubul comunitar de dezbateri s-a dovedit a fi un exemplu de succes care a fost preluat și de autoritățile publice locale.

Planul strategic: satul Chircani și-a spus cuvântul

Clubul de dezbateri din s. Chircani, raionul Cahul, a fost creat pe lângă Asociația Obștească „Mesagerii”, condusă de Svetlana Burlacu.

În cadrul clubului activează 31 de membri.

Din componența clubului fac parte reprezentanți ai societății civile și ai autorităților publice locale, cetățeni simpli din localitate, fermieri și businessmeni locali, reprezentanți ai forțelor de ordine, tineri și oameni în etate.

Clubul comunitar de dezbateri a fost constituit pe lângă asociația obștească „Mesagerii”, cea mai activă asociație din satul Chircani, comuna Cucoara. Una din ședințele deschise ale Clubului de dezbateri a fost dedicată proiectului strategiei de dezvoltare socio-economică a comunei Cucoara.

În primele luni ale acestui an primăria Cucoara a inițiat procesul participativ de elaborare a strategiei de dezvoltare socio-economică a comunei. Așa cum satul Chircani face parte din comuna Cucoara, acest lucru îi interesează și pe cetățenii de aici. La ședințele de lucru organizate doar în s. Cucoara au reușit să participe un grup stabil de 12 persoane din partea satului Chircani. Cu siguranță, nu toate problemele și necesitățile acestui sat au fost incluse în planul strategic și nu toate domeniile de interes au fost acoperite. A fost oportună implicarea unui număr mult mai mare de săteni în discuțiile pe marginea planului de dezvoltare a comunei Cucoara pe următorii 5 ani pentru o planificare cât mai reală a procesului de dezvoltare atât în comună dar și în satul Chircani, cât și pentru cuprinderea unui spectru mai larg de necesități.

Necesitatea de implicare în acest proces mai vine și din faptul că de-a lungul timpului satul Chircani cu circa 800 locuitori a făcut parte din mai multe primării: Larga, Badicul Moldovenesc, Cucoara. Acest fapt a influențat ritmul de dezvoltare și rămânerea în urmă a localității din punct de vedere social, economic, cultural. Locuitorii sunt supărați și neîncrezători în corectitudinea procesului decizional. În același timp, o bună parte a locuitorilor satului cunoaște importanța acestui proces și este îngrijorată că nu vor fi identificate

toate problemele și toate domeniile ce necesită a fi analizate, abordate și asigurate cu soluții și mijloace de rezolvare.

Pentru început participanții au luat cunoștință de proiectul strategiei de dezvoltare socio-economică a comunei Cucoara. Varianta aceasta de lucru era destul de consistentă pentru satul Cucoara și insuficient gândită și dezvoltată pentru Chircani.

Cetățenii participanți la dezbateri au început a propune mai multe idei care pot impulsiona dezvoltarea locală. Discuții și dezbateri mari au avut loc pentru determinarea domeniilor prioritare de dezvoltare. Astfel, au fost propuse 19 idei și propuneri bune cu rezultat vizibil care pot îmbunătăți calitatea vieții în sat.

– Reacția autorităților publice locale față de acest eveniment a fost una bună și salutară, - povestește dna Svetlana Burlacu, președinta AO „Mesagerii”.

– În data de 18 iulie 2013 am fost invitați la primărie pentru a defini unele aspecte ale planificării strategice. Ne-am prezentat un grup de 6 persoane

cu propunerile bine puse la punct cu termen și responsabili. La primărie am fost bine primiți și ni s-a mulțumit pentru participare.

Ca produs concret al acestor dezbateri a fost aprobarea Planului strategic de dezvoltare a comunei Cucoara în care să fie stipulate și problemele stringente ale satului Chircani. Activitățile au fost eșalonate în timp, fiind stabiliți responsabilii și resursele necesare.

Membrii clubului își propun în continuare să aplice la diverse programe de finanțare pentru rezolvarea unor probleme majore ale localității. Un plan strategic bun va facilita acest lucru.

La Strășeni vor să-și vadă orașul curat și frumos

Clubul de dezbateri din or. Strășeni a fost creat pe lângă Asociația Obștească a femeilor „Inițiativa”, condusă de Claudia Pletea.

În cadrul clubului activează 31 de membri.

Din componența clubului fac parte reprezentanți ai societății civile și ai autorităților publice locale, cetățeni simpli din localitate, fermieri și businessmeni locali, reprezentanți ai forțelor de ordine, tineri și oameni în etate.

La fel ca și alte localități, orașul Strășeni întâmpină și el probleme grave și majore de mediu. Aceste probleme sunt cauzate de: gestionarea neadecvată a deșeurilor, lipsa unui sistem mobil, bine dotat cu tehnica necesară pentru evacuarea deșeurilor menajere și de evacuare a apelor uzate, lipsa unei stații de epurare; utilizarea tehnologiilor învechite și periculoase în domeniul agricol și cel industrial, parcul auto învechit cu emisii mari de poluanți, defrișările etc.

La momentul actual, una din cele mai mari probleme de mediu a orașului Strășeni este deversarea apelor uzate în râul Bâc, prin afluentul lui, pâraiașul din Strășeni. Zilnic, conform informației de la IM Apă-Canal Strășeni, în apele naturale sunt devărsate în jur de 500m³ de ape uzate ce aduc pagube majore mediului înconjurător.

O altă problemă acută este lipsa unei infrastructuri bine determinate care să gestioneze adecvat deșeurile menajere și de producție. Nu se practică colectarea separată a deșeurilor care ar permite și unele avantaje economice prin reincluderea în circuit a unor categorii de deșeuri cum sunt plasticul, hârtia, metalele, sticla. Însă, cea mai semnificativă daună vine de la deșeurile din plastic, care au împânzit atât cursurile de apă, cât și străzile, locurile publice, terenurile agricole și care, fiind material nedegradabil, creează un pericol pe zeci de ani înainte.

Aceeași problemă acută este determinată și de deșeurile menajere. Conform calculelor teoretice, unui locuitor îi revine anual 0,2 tone deșeuri menajere, constituind în cazul or. Strășeni o cantitate de 4 mii tone deșeuri anual, pe lângă care se mai adaugă și deșeurile din activitățile economice. Mai apar și deșeurile de origine vegetală, care ar putea fi prelucrate în industria îngră-

șămintelor naturale sau a biocombustibililor. În cazul or. Strășeni, toate deșeurile formate sunt depozitate la gunoiște, care este un mare pericol pentru populația orașului.

Este de regretat faptul că urnele, amenajate cu 4-5 ani în urma, au fost distruse, furate și chiar dacă urnele sunt, oamenii aruncă gunoiul jos, ceea ce atestă și o lipsă de cultură și educație ecologică a populației. Lipsa de cultură și respect față de natură se manifestă și prin faptul că pârăiașul care parcurge or. Strășeni și trece prin mijlocul orașului este permanent plin de gunoi, deși nu demult, în cadrul unui proiect ecologic, a fost curățit de gunoi. Astăzi cursul apei este din nou inundat în plastic, hârtie, sticle și alte resturi din activitățile omului.

Problemele menționate mai sus au apărut din următoarele motive: lipsa de educație și de cultură ecologică la cetățeni, neîndeplinirea de către APL a obligațiilor impuse de lege conform cerințelor, imperfecțiunea legislației în vigoare.

Clubul de dezbateri din or. Strășeni a identificat problema salubrității orașului drept una prioritară, care necesită soluționare, inclusiv și prin implicarea cetățenilor-locuitori ai orașului. Scopul dezbaterilor a fost enunțat Strășeni: oraș curat-oraș frumos!

La 19 iulie 2013, în incinta Școlii de Arte Ștrășeni, la inițiativa Clubului de dezbateri din liceul „Mihai Eminescu” și a Asociației femeilor „Inițiativa”, în co-

laborare cu Centrul CONTACT și primăria or. Strășeni au fost organizate dezbateri publice comunitare la care a fost discutată problema îmbunătățirii situației ecologice și a aspectului orașului Strășeni. La eveniment au participat cetățeni-locuitori ai orașului, primarul de Strășeni, consilieri locali, agenți economici, reprezentanți ai serviciilor raionale și locale: ecologic, medicină preventivă, gospodărie comunală, profesori, experți, voluntari, elevi.

La dezbateri, primarul orașului, dna Valentina Casian, a subliniat că doar participarea fiecărui cetățean ar fi o cale de rezolvare a problemei. A menționat că situația dezastruoasă în domeniul salubrității s-a creat pe parcursul a mai multor ani. Primarul a atins problema mașinilor și a mecanismelor învechite de deservire a domeniului dat, a informat despre măsurile care se întreprind pentru a îmbunătăți situația. S-a adus la cunoștință că s-au procurat două autospeciale, s-a început amenajarea plaselor pentru selectarea deșeurilor, s-au obținut câteva proiecte de mediu prin care s-au procurat tomberoane, s-a curățit pâraiașul din oraș etc. În prezent primăria este preocupată de problema ca Gospodăria comunală, cât mai curând să instaleze pe străzile orașului urnele mici pentru gunoi. S-a mai inițiat procesul de creare a condițiilor de evacuare a gunoiului solid de la locuitorii particulari, a început contractarea beneficiarilor. Sunt prevăzute surse financiare în mărime de 1mln 200 mii lei pentru reconstruirea sistemului de canalizare. A fost demonstrat și un film creat de către Clubul de dezbateri, despre situația ecologică din oraș.

Filmul conține o secvență în care copiii se joacă pe gunoi. Echipele 1 și 2, lideri Cristina Diaconu și Silvia Croitoru, și-au expus pozițiile, le-au argumentat. Sala s-a inclus activ în procesul discuțiilor. S-au adus întrebări particulare, dar și ce țin de curățenia orașului la general. Oamenii au adus critici întemeiate la adresa Gospodăriei comunale, a autorităților locale, dar a fost supusa dur criticii și atitudinea nepăsătoare și lipsa de cultură a cetățenilor. Secretara dezbaterilor a înregistrat un șir de propuneri care vor fi analizate la ședința Consiliului local și se vor întreprinde măsuri de îmbunătățire a situației ecologice în oraș.

Reprezentantul Întreprinderii comunale municipale a decarat că în activitatea sa se confruntă cu mari impedimente din partea unor cetățeni care refuză, ba chiar au opus rezistență la instalarea urnelor de gunoi în apropierea caselor lor și aruncă gunoiul pe străzi.

Autoritățile locale au luat act de tot ce s-a propus din partea cetățenilor, cât și de problemele expuse, pentru a redresa situația ecologică și a soluționa problemele parvenite. Totodată, primarul a menționat ca astfel de întruniri aduc doar beneficii pentru îmbunătățirea situației ecologice în oraș.

CUPRINS

La Chișcăreni, prin unire, se realizează lucruri mari.....	5
La Taraclia "Armonia Vieții" luptă pentru o viață armonioasă și curată.....	9
O problemă stringentă la Oxentea – pășunatul animalelor din sectorul privat.....	13
La Mihăileni cetățenilor le pasă de situația ecologică din comunitate.....	17
La Larga se caută surse de finanțare pentru amenajarea localității	21
Tinerii din Giurgiulești vor să petreacă cu folos timpul liber.....	25
La Cahul au grijă de animalele părăsite	29
La Cazaclia clubul de dezbateri s-a implicat și a câștigat.....	33
Planul strategic: satul Chircani și-a spus cuvântul.....	37
La Strășeni vor să-și vadă orașul curat și frumos.....	41